

Viite OPH -614–2017

LAUSUNTO PUHTAUS- JA KIINTEISTÖPALVELUALAN PERUSTUTKINNON, PUHTAUS- JA KIINTEISTÖPALVELUALAN AMMATTITUTKINNON JA PUHTAUS- JA KIINTEISTÖPALVELUALAN ERIKOISAMMATTITUTKINNON PERUSTEIDEN LUONNOKSISTA

Opetushallituksen pyynnöstä Tehy ry:n lausunto puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan perustutkinnon, puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan ammattitutkinnon ja puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan erikoisammattitutkinnon perusteiden luonnoksista, koska puhtaus- ja kiinteistöalan työntekijät työskentelevät samoissa työympäristöissä kuin sosiaali- ja terveysalan henkilöstö. Lisäksi Tehy ry:n tehtävä on osallistua koulutuksen, ammattitaidon sekä terveys- ja sosiaalialan kehittämiseen. Lausunto koskee Puhtaus- ja kiinteistöalan perustutkinnon ja ammattitutkinnon perusteiden **työelämälähtöisyyttä, tutkinnon osia ja niiden muodostumista**, tutkinnossa **vaadittavaa ammattitaitoa, ammattitaidon osoittamista ja hyväksytyin suorituksen kriteereitä**. Erikoisammattitutkinnon osalta Tehy ry toteaa, että se kohdistuu ensisijaisesti johtamiseen. Olisi hyvä pohtia riittäisikö Johtamisen erikoisammattitutkinto, koska tutkinnossa on paljon päällekkäisyyksiä sen kanssa. Reformin hengen mukaista on tutkintojen vähentäminen.

Koulutuksen lähtökohtana tulee olla osaamisperustaisuus ja asiakaslähtöisyys. Perustutkintojen, ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen on ehdottomasti vastattava työelämän todellisiin osaamistarpeisiin. Osaamistarpeen alueelliseen ennakointiin on kehitettävä entistä toimivampia menetelmiä. Yksi keskeinen tulevaisuuden ennakointiin liittyvä asia on digitalisaatio, automatisaatio ja robotisaatio, mikä näkyy nyt varsin niukasti puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan perustutkinnon, puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan ammattitutkinnon ja puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan erikoisammattitutkinnon perusteiden luonnoksissa.

Tutkinnon työelämälähtöisyys

Tutkinnon perusteiden työelämälähtöisyys on huomioitu pääpiirteissään hyvin, mutta jossain määrin on kuitenkin päällekkäisyyttä eri tutkinnon osissa. Asiakasturvallisuus on tärkeä asia, ja Tehy Ry kannattaa sen painottamista. Toisaalta työelämälähtöisyyden näkökulmasta tulee huomioida päällekkäisyyksien minimointi arvioinnissa. Puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan perustutkinnon perusteissa on kattavasti kuvattu ammattitaitovaatimuksena ”Noudattaa työskentelyssään työ- ja asiakasturvallisuutta”, lisäksi turvallisuutta arvioidaan esimerkiksi ammattitaitovaatimus ” Suunnittelee omaa työtään palvelukuvauksen pohjalta ” ammattitaitovaatimuksessa seuraavasti: Tunnistaa palvelutilanteeseen mahdollisesti liittyvät vaaratilanteet ja varautuu niihin”. Tehy Ry ehdottaa, että kaikki turvallisuuteen liittyvä osaaminen ja sen arviointi sisällytetään asiakasturvallisuuteen liittyvään ammattitaitovaatimukseen kaikkienpuhtaus- ja kiinteistöpalvelualan perustutkinnon tutkinnon osien osalta.

Tutkinnon osien muodostuminen

Tutkinnon osien muodostuminen on pääosin tarkoituksenmukainen. Sisällöissä on kuitenkin suhteessa sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon osalta runsaasti päällekkäisyyttä. Tutkinnon osa Avustamis- ja asiointipalvelujen tuottaminen on suurelta osin päällekkäistä osaamista Sosiaali- ja terveysalan perus-

tutkinnon (Lähihoitaja) kanssa. Tämä ei ole reformin mukaista, kun pitäisi nimenomaan välttää päällekkäisyyttä. Edelleen Tehy ry toteaa, että Puhtaus- ja kiinteistöalan koulutuksen järjestäjällä on todennäköisesti rajalliset osaamisresurssit (esim. hoitotyön opettajat) tarvittavan osaamisen varmistamiseksi. Lisäksi Puhtaus- ja kiinteistöala ei kuulu SORA lainsäädännön piiriin eikä soveltuvuuskokeita järjestetä. Avustamis- ja asiointipalvelujen tuottaminen tutkinnonosa kuitenkin edellyttää paljon sellaista osaamista, mitkä kuuluvat Lähihoitajan osaamiseen. Lähihoitaja taas koulutuksensa muiden opintojen perusteella voi toteuttaa asiakkaan hoitoa ja huolenpitoa turvallisesti, mitä taas ei voi saavuttaa Avustamis- ja asiointipalvelujen tuottaminen tutkinnonosan suppeilla opinnoilla liittyen asiakkaan hoivaan. Erityisruokalavalioiden suunnittelu ja valmistelu asiakkaan kanssa edellyttää laaja-alaista ymmärrystä ja osaamista, mikä perustuu laajaan koulutukseen sosiaalis- ja terveysalalla, mitä ei voine saavuttaa Puhtaus- ja kiinteistöalan opinnoissa, joissa painopiste pakollisissa tutkinnonosissa muualla kuin asiakkaan terveydessä ja hyvinvoinnissa sekä terveydentilassa. Puhtaus- ja kiinteistöalalta valmistuneelle voi jäädä virheellinen käsitys osaamisesta ja tahtomattaan aiheuttaa asiakasturvallisuutta heikentäviä tai vaarantavia tilanteita. Myös henkilökohtaisena avustajana toimiminen on kyseenalainen tutkinnon osa yhdistettynä puhtaus- ja kiinteistöalaan, sopivampi olisi sosiaali- ja terveysalan perustutkinto. Toinen vaihtoehto olisi ottaa sosiaali- ja terveysalan perustutkinnosta tutkinnonosa, jotta riittävä osaaminen olisi mahdollista saavuttaa toimimiseen henkilökohtaisen avustajana. ”Tekee ohjattuna erityyppisiä vuodehuoltotehtäviä huomioiden erilaiset infektoriskit ja asiakasyksikön ohjeet” ja ”käyttää työssään opastettuna huuhtelu- ja desinfiointikoneita sekä tarvittaessa asiakaskohteen pesu- ja desinfiointikoneita” ei riitä osaamisen tasoksi tyydyttävälläkään tasolla, koska kyseessä on asiakas- ja potilasturvallisuuteen liittyvä osaaminen ja tutkinnonsuorittaja ei voi valmistua ammattiin, jos hän ei selviä tällaisesta työtehtävästä itsenäisesti. Sekä perustutkinnossa että ammattitutkinnossa tulee käyttää yhtenäistä terminologiaa. Sosiaali- ja terveysalalla esimerkiksi tavanomaiset varotoimet ainakin silloin kun kyseessä tutkinnonosa, joka mahdollistaa toimimisen asiakkaan kodissa sekä sosiaali- ja terveysalan toimintaympäristöissä. Tutkinnonosassa oppilaitosten ja päiväkotien puhtauspalveluissa ja myös muissa tulisi työturvallisuus ja ergonomia

Sen sijaan Puhtaus- ja kiinteistöalan ammattitutkinnossa erityisenonnistunut on ammattitaitovaatimus ”toteuttaa ylläpitosiivousta”, koska kriteerit ovat konkreettisia ja selkeitä sekä tarkoituksenmukaisia puhtaus- ja kiinteistöalalle.

Tutkinnossa vaadittava ammattitaito, ammattitaidon osoittaminen ja hyväksytyt kriteerit

Hyväksytyt suorituksen kriteerit ovat pääpiirteissään selkeät. Tosin epäselväksi jää, mikä ero on perustutkinnolla ja ammattitutkinnolla, näyttäisi siltä, että kyseessä on lähes samankaltaista osaamista vaativat tutkinnot. Esimerkiksi ”avustaa päivittäisissä toiminnoissa (henkilökohtainen hygienia...)” ”järjestää virikkeellistä toimintaa”. Jos perustutkinnon suorittanut hakeutuu suorittamaan ammattitutkintoa, tutkinnon perusteiden perusteella näyttäisi siltä, että mitään uutta tai syvempää osaamista ei juuri olisi mahdollista saavuttaa.

Perustutkinnossa todetaan, että ”tutkinnonsuorittaja tietää muistisairauden, liikuntavamman ja aistivammojen vaikutukset ihmisen fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn” tulee avata konkreettisemmaksi, tarkoitus lienee, että tutkinnonsuorittaja asiakkaan luokse mennessä osaa toimia tarkoituksenmukaisesti suhteessa asiakkaan terveydentilaan.

”Käyttää taakkojen siirrossa oikeaa nostotekniikkaa” kriteerin tilalla tulee käyttää sanaa siirtotekniikka. Nostotekniikka ohjaa nostamaan silloinkin, kun nostaminen ei ole tarpeen tai se ei ole työturvallisuuden huomioiden turvallista (yli 20kg taakka).

Lisäksi ”tuntee paloturvallisuutta koskevat toimintaohjeet” ja ”tuntee toimintaohjeet ensiaputilanteissa” ei ole riittävä osaamisentaso. Kyseessä kansalaistaito eli kaikkien tulee osata toimia ensiaputilanteissa tai tulipalossa.

Ammattitaidon osoittaminen siten, että ”voidaan luontevasti arvioida” on epämääräinen, pitää kuvata konkreettisemmin eikä turvallisuusosaamisen tasoksi riitä ”tietää ohjeistettuna miten toimia uhkaavissa tilanteissa”.

Yhteenveto

Tehy ry:n mielestä työelämälähtöisyys on huomioitu riittävästi, kuitenkin huomiota tulee kiinnittää tutkinnonosien sisältöjen päällekkäisyyteen, koska tästä tulee työelämältä jatkuvasti palautetta. Tutkinnon osa Avustamis- ja asiointipalvelujen tuottaminen on suurelta osin päällekkäistä osaamista Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon (Lähihoitaja) kanssa. Tämä ei ole reformin mukaista, kun pitäisi nimenomaan välttää päällekkäisyyttä. Edelleen Tehy ry toteaa, että Puhtaus- ja kiinteistöalan koulutuksen järjestäjällä tuskin on riittäviä osaamisresursseja (hoitotyön opettajat) tarvittavan osaamisen varmistamiseksi. Lisäksi Puhtaus- ja kiinteistöala ei kuulu SORA lainsäädännön piiriin eikä soveltuvuuskokeita järjestetä. Avustamis- ja asiointipalvelujen tuottaminen tutkinnonosa kuitenkin edellyttää paljon sellaista osaamista, mitkä kuuluisivat nimenomaan Lähihoitajan osaamiseen. Hyväksytyt suorituksen kriteerit ovat pääpiirteissään selkeät. Tosin epäselväksi jää, mikä ero on perustutkinnolla ja ammattitutkinnolla, näyttäisi siltä että kyseessä on lähes samankaltaista osaamista vaativat tutkinnot.

Helsinki 24.3.2017



Rauno Vesivalo
Puheenjohtaja
Tehy ry



Kirsi Sillanpää
Johtaja
Tehy ry

Asiantuntija
Kirsi Coco
Koulutuspoliittinen asiantuntija
Tehy ry
kirsi.coco@tehy.fi
p. +358408215057